

Posudek habilitační práce
Mgr. Jiřího Lukavského, Ph.D.

Rozdělená pozornost a oční pohyby

Habilitační práce doktora Lukavského je vychází z jeho cca desetileté práce v oblasti kognitivní psychologie, resp. výzkumu pozornosti a zrakového vnímání. Práce má podobu souboru osmi publikovaných článků a pěti kapitol, které tyto studie představují, zasazují do odborného kontextu a diskutují. Na závěr jsou zařazeny dva oddíly věnované popisu autorského podílu na studiích a seznamu literatury.

Po prostudování habilitační práce je zřejmé, že autor je v prezentovaných tématech erudovaným odborníkem, který ve svých výzkumech využívá široké odborné znalosti, kreativní metodologická řešení, ale také kritický náhled na svou práci. Studie, které jsou součástí práce, byly otištěny v časopisech s IF a vykazují vysokou odbornou úroveň. Ve dvou studiích je doktor Lukavský jediným autorem, v jedné studii autorem prvním. Další popis autorského podílu je bohužel poněkud strohý a omezuje se pouze na stručný výčet bodů a agendy, kterou v rámci studií či při přípravě publikací habilitant zajišťoval. Tento úsporný přístup vnímám jako nepřilíš vhodný – vzhledem k tomu, že pro habilitační řízení je klíčový právě autorský vklad, který by měl být (také) předmětem odborného posouzení.

Při pohledu na strukturu habilitační práce je třeba zmínit určité nedostatky, které se týkají jejího členění. První dvě kapitoly sice čtenáře příhodně uvádějí do sledované problematiky, kapitoly 3–5 by však mohly být vhodněji zařazené. Název kapitoly 3 (Komentáře k prezentovaným studiím) by se mohl vztahovat i k dalším dvěma kapitolám; byť z textu vyplývá, že zatímco kapitoly 3 a 4 jsou věnované prvním čtyřem studiím (metodologicky zaměřeným), kapitola 5 studiím následujícím (čtyřem aplikovaným analýzám). Kapitola 4 tak má, poněkud nelogicky, svůj ekvivalent v kapitole 5.5. Nepovažuji za účelné, že jednotlivé studie pokrývají samostatné kapitoly 6–13, a čtenář tak musí při úvahách nad konkrétní studií procházet minimálně tři různé, poměrně vzdálené úseky habilitační práce (komentáře autora, samotnou studii, podíl autora na studii, případně také část věnovanou shrnutí přínosů).

Z hlediska formálních a jazykových aspektů práce je třeba ocenit formulační zručnost autora, přehledná sdělení a celkově vysokou srozumitelnost textu. Uvítal bych však ještě dodatečnou jazykovou revizi – v textu se objevují dílčí nedostatky, zejména chyby v interpunkci (např. čárky v souvětích), občasné syntaktické chyby nebo chybějící slovo. Typografická stránka práce je obecně méně propracovaná, a některá cizojazyčná terminologie se tak uvádí kurzívou, jindy běžným písmem (nekonzistence je patrná i při uvádění literárních odkazů v kapitole 13).

Některé kapitoly (zejména kapitoly 1 a 3, částečně i kapitola 2) jsou psané „lehčím“ stylem, který je typický pro populárně naučnou nebo studijní literaturu (využívání první osoby singuláru, oslovení čtenáře apod.), který dokládá i ne zcela důsledné uvádění zdrojů k jednotlivým tvrzením. Volnější formát textu ilustrují i tři obecněji formulované otázky, které si autor v habilitační práci klade (pozn.: autor je poněkud nepřesně prezentuje jako jednu otázku), a to zejm. u třetí otázky, která má z mého pohledu spíše proklamativní charakter.

Přestože jsou uvedené výhrady víceméně formálního rázu a nikterak nezpochybňují odborné kvality autora a přínos jeho práce, je určitým zklamáním, že struktuře a vyznění textu nebyla věnovaná větší pozornost.

Z hlediska obsahu považuji práci doktora Lukavského za velmi kvalitní a odborně cennou. Je nutné vyzdvihnout jeho osobní přínos, mj. v podobě původních konceptů (např. *anticrowding* modelu), produktivní spolupráci s odborníky z dalších oborů, ale také široké spektrum aplikací metod sledování pozornosti (očních pohybů), což vhodně dokládá druhá čtveřice studií. Je zřejmé, že habilitant svou odbornou činností přispívá k rozvoji řady výzkumných témat, a to jak v rovině teoretické, tak aplikované.

Vzhledem ke smyslu habilitační práce, resp. její úloze v habilitačním řízení, jsem však v textu postrádal širší odbornou perspektivu autorských komentářů – uvítal bych například větší prostor věnovaný souvislostem s dalšími obory psychologie, možnostem a vizím rozvoje výzkumu pozornosti a eye-trackingu, případně ekologické validitě realizovaných studií. Některé studie totiž pracovaly s relativně omezenými soubory participantů (např. první dvě pouze se dvaceti účastníky, vždy studenty) a bylo v nich využíváno specifického výzkumného nastavení. Tato otázka je přitom v době (post-)replikační krize velmi aktuální. Autor v textu přináší řadu výzev, týkajících se podnětů pro další bádání – akcentuje například propojení se sledováním dalších kognitivních funkcí, zejm. paměti – avšak problematika obecnějších faktorů, především situačního nastavení a interindividuálních rozdílů, je v textu pouze nastíněna. Další zajímavou otázkou by bylo také to, jaké možnosti mohou výzkumu pozornosti a zrakového vnímání přinést nové technologie, které umožňují například sledování pozornosti v reálných podmínkách, případně v simulacích virtuální reality. Je pochopitelné, že rozsah práce by jen stěží umožnil rozpracování všech těchto témat, nicméně pokud by autor, expert v dané oblasti, mohl čtenáři zprostředkovat i širší výzkumný kontext, považoval bych to za velmi cenné.

Přestože jsou v tomto posudku zmíněny některé kritické připomínky a komentáře, je třeba zdůraznit, že se jedná spíše o okrajové aspekty textu, které nesouvisejí s kvalitou studií tvořících základ habilitační práce. Tyto studie poukazují nejen na nespornou fundovanost a erudici autora, ale jsou také vítaným příslibem pro český i mezinárodní výzkum.

Z výše uvedených důvodů se domnívám, že habilitační práce Jiřího Lukavského „Rozdělená pozornost a oční pohyby“ splňuje nároky kladené na habilitační práci a doporučuji ji k dalšímu řízení.

V Českých Budějovicích 17. února 2023

doc. PhDr. Dalibor Kučera, Ph.D.